

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și Administratiunea:
Brasiovu, piata mare Nr. 22. — „Gazeta” ese:
Jol’a și Dumbee’a.

Pretul abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLII

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un’a serie garmonda 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru fiecare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 44.

Dumineca, 3 15 Iuniu

1879.

Brasiovu, 2/14 Iuniu.

Domnii Tisza-Trefort nu încéta cu regularile. Abia au regulatu studiulu limbii maghiare in scólele populare si acuma earasi ambla se reguleze ceva: „inspectiunea superióra a statului asupra institutiilor de invetiamentu ale confessiunilor autonome”. A fostu greu a face inceputulu, acuma inse merge cu regularea totu crescându.

Mai este óre de lipsa se-o spunemu, care este adeveratul scopu alu acestoru regulari? Reacțiunei i s’a deschisu o portitia cu legea, prin care ni se impune studiulu limbii maghiare in scólele populare. Ocupandu odata acést’a positiune, ea va continuá de a subminá bazele legiloru pe cari se radiéma autonomi’a confessiuniloru. Unu mediulocu de a paralisá si instructiunea din institutiile de invetiamentu medie si superióre ale diferiteloru confessiuni s’a si aflatu in regularea inspectiunii supreme a statului. Noi scimu pré bine ce in-sémua acést’a, si dupa esperiintiele cele mai noue cu legea de limba nici nu mai póte fi indoiéla despre adeverat’a tendintia a noiei mesuri intentiunate de cátra guvernulu.

Foile guvernului ne spunu, cá noulu proiectu de lege este de multu gat’a — póte, cá s’a plamalitu deodata cu faimós’a lege de limba intrata de curéndu in vigóre. O singura impregiurare a impedeatu péna acuma pe ministrulu de culte si instructiune de a pasi cu elu inaintea corpuiloru legiútoré maghiare, si acést’a este: opositiunea ce-o facu capii bisericeloru protestante ale Ungariei ori-carei ingerintie a statului in afacerile loru scolare.

Déca protestantii Ungariei ar’ fi numai slovaci de nationalitate, dlu Trefort negresitu nu ar’ fi mai aflatu de lipsa a reflectá la dorintiele si postulatele loru, dér’ credintiosii bisericeloru protestante sunt mai cu deseversire maghiari de nationalitate si trei colegi de ai ministrului de instructiune, ministrulu-presiedinte Tisza, Thomas Péchy si Gabriel Kemény sunt chiaru capi lumesci, curatori supremi, ai bisericei reformaté. Era prea naturalu dér, cá dlu Trefort se aiba complexanti’a de ale impartasi protestantiloru unguri planulu seu si de ai invitá se si espuna dorintiele si temerile asupra proiectului de lege din cestiuine, inainte de a fi prezentatu dietei.

Inca c’unu anu inainte a consultatu ministrulu Trefort pe capii bisericeloru protestante din Ungaria. Atunci acesti’a au cerutu cá statulu se formuleze pretensiunile sale in câteva puncte. Acést’a s’a intemplat si din punctatiunile propuse unei noue conferentie a capiloru bisericesci evanghelici si reformati convocata pe diu’a de 5 Iuniu a. c. se vede cá guvernulu cere, cá despre scólele protestante se i se dé date statistice si referate semestrale si se i se faca propuneri despre starea si mersulu invetiamentului si despre fundatiunile scolare. Ministrulu de instructiune se aiba singuru dreptulu de a aprobá ori-ce schimbare a sistemului de invetiamentu si se fia indreptatitu a inspectá prin organele sale scólele confessiunale. La scólele medie (secundare) confessionale potu fi professori numai acei, cari au depusu esamenu de statulu si au diploma, la cursurile academice numai cei ce posedu diplom’a de doctori s. a. Se intielege cá cartile scolare voru trebui se fia censurate si scólele cari nu voru corespunde legiloru voru fi amenintiate cu inchidere. In dispositiunile din urma culminéza asi-anumit’a inspectiune superióra a statului.

Tóte aceste puncte au fostu impartasite conferentiei protestantice dela 5 Iuniu de cátra ministrulu de culte, care a voitu se castige pe parintii evanghelici si reformati prin aceea, cá a declarat in discursulu seu de deschidere, cá statulu numai de aceea voiesce se reguleze inspectiunea s’a asupra scolariloru confessionale, pentru cá s’a observatu, cá parte a averei bisericesci si a fonduriloru

se intrebuintéza pentru promovarea unui curentu antinationalu.

Dér’ ce se vedi? Superintendentii, curatorii si seniorii, ce erau de faciá s’au purtatu cá nesce adeverati protestanti si au protestatu cu voce inalta in contra planuriloru de ingerintia a guvernului in afacerile loru scolare. Discussiunea a fostu infocata. Inainte de tóte au declarat capii bisericesci adunati, cá ei singuri nu potu se decida in cestiuini insemnate fara a intrebá conventele séu districtele loru bisericesci. Episcopulu Török a asemenatu pe Trefort cu ministrulu absolutisticu Leo Thun si ia imputatu, cá voiesce se publice dreptulu statariu asupra scolariloru protestante, dér’, adause elu, acést’a se intempla numai acolo, unde se facu omoruri si hotii, nu unde domnesce pace si liniste.

Nu-i destulu cá ati incurcatu tóte afacerile tierrei, voiti acuma se turburati si pacea protestantiloru? — dise baronulu Pronay. Insusi comitele Lonyay a fostu, dupa cumu ne spunu foile maghiare, in contra mesurii ce voiesce se o ié guvernulu, dicédu cá esista legi prin cari se potu impedeá nisuintiele antinacionale, adeca antimaghiare, ear’ superintendentulu Szeberényi a esclamatu: dóra nu voiti se aruncati pe reformati intr’o caldare cu confessiunile, la cari ati observatu unu curentu antinationalu.

Conferinti’a s’a finitu printr’o declaratiune ce a facut’o d. ministru-presiedinte cá guvernulu nici n’a fostu datoriu se intrebe pe domnii adunati, ei, dupa ce nu-s’a potutu stabili o intielegere, va dispune dupa a s’a propria chibzmeté.

Este caracteristica acésta conferentia pentru giurstarile actuale din Ungaria. Ea ne arata inainte de tóte cá reactiunea in contra libertatii de care se mai bucurau popórele nemaghiare, nu póte se se severiéscá fara de a lovi si in drepturile si institutiunile maghiariloru sguduindu astfelu fundamentulu intregu alu statului.

Academí’a Romana.

Cetimu in „Monitoriulu Romaniei”: Dumineca, 27 ale curentei, M. S. R. Domnulu a binevoitu a primí, la Palatul de la Cotroceni, pe duii membri ai Academiei Romane, cari au venitu spre a esprimá multamirile loru Pré Inaltului Nostru Domnu pentru organizarea Societati Academice in Corpu consiuitu sub denumirea de Academia Romana. D. Ion Ghika, presiedintele Academiei, a adresatu, cu acésta ocaziune, Altetiei Sale Regale urmatoriulu discursu:

Mari’a Ta!

Academí’a Romana, petrunsa de recunoscintia pentru solitudinea ce Alteti’a Vóstra Regala a aretatu acestei institutiuni, vine astadi cu celu mai profundu respectu, se își esprime simtiemintele séle de gratitudine.

Ide’a fundamentala de a face cá limb’a se fia una, precum un’a este si vietí’a nationala in noulu Statu Romanu, a datu nascere Societati Academice Romane.

Cultur’a Spiritului, in tóte ramurele activitatii séle, face glori’a natiuniloru civilisate, gloria care se mesura dupa urmele de lumina ce lasa din generatiune in generatiune, in litere, in sciintie si in arte, cá si in vitejie.

Cá mai tóte cugetarile nationale, si acést’a a fostu rezervata domniei Mariei Tale a o realisé. Ea a fostu si este din numerulu acelora, care sunt menite a inaltá natiunea pe trépt’a ce i se cuvine.

Cá patronu, Alteti’a Vóstra Regala s’a asociatu la mostele nóstre incercari; cá Suveranu, a sanctionatu transformarea Academiei in institutiune nationala.

Noi, membrii acestei institutiuni, venimu déru respectuosu a esprime simtiemintele nóstre de gratitudine Inaltului nostru protectoru, si totu-o-data a roga pe Suveranu, se binevoiesca a primi presidenti’a onoraria a Academiei Romane.

Acésta este cea mai scumpa dorintia a membriloru Academiei, cari vinu a depune omagieles loru la piciórele Tro-nului Altetiei Vóstre Regale.

M. S. R. Domnulu a binevoitu a responde cu urmatórele cuvinte:

Sunt mandru cá sub domni’a Mea s’a fondatu Societatea, care astadi devine Academia Romana. Urezu din tóta anim’a, cá acésta frumósá institutiune se fia unu avutu isvoru pentru sciintia, pentru limb’a si istori’a nóstra nationala. Primescu cu o viua satisfactiune a fi presiedintele onorariu alu acestui doctu corpu, precum am fostu fericitu de-a fi, chiaru de la fondarea iei, Presiedintele Societati Academice.

Dupa acésta, d. Ion Ghika a prezentatu Domnitorului pe duii membri ai Academiei, cu cari M. S’a Regala s’a intretienutu in modulu celu mai binevoitoriu despre lucrurile si activitatea fia-ca-ruia.

Siedintiele Academiei Romane.

Péna Mercuri in 30 Maiu / 11 Iuniu inclusivu Academí’a romana a tienutu cu totul siese siedintie. Prin mediulocirea unui stimatu amicu alu fóiiei nóstre primiramu tóte processele verbale ale siedintieloru péna la diu’a memorata in estrasu si ne grabimu ale publicá spre a pune pe cetitorii nostri mai iute in curentulu lucruriloru sesiunei extraordinarie a Academiei Romane din anulu curentu.

Siedinti’a I dela 23 Maiu / 4 Iuniu s’a deschisu la 8^{1/2} óre de cátra presiedintele Acad. Ionu Ghic’a, fiindu presenti urmatorii, membri: Aurelianu Petre S., Babesiu Vinc., Baritiu G., Caragiani Ioanu, Cretulescu Nicolae, Falcoianu Stefanu, Ghic’a Ioanu, Hasdeu Bogdanu P., Ionescu Nicolae, Laurianu Aug. Treb., Maniu Vasile, Odobescu Ales., Papadopulu-Calimacu Al., Romanu Ales., Sionu G., Stefanescu Grig., Sturdza Dimit. A. — D. Presiedinte da lectura adresei d-lui ministru de culte, prin care i s’a transmisu legea votata de corpurile legiútoré sanctionata de A. S. R. Domnulu si promulgata prin „Monit. ofic.”, care lege declara societ. acad. rom. de institutu nationalu cu numirea „Academí’a romana”, statulu facundu-i o donatiune anuala de 30,000 lei. (A se vedé Gaz. Trans. Nr. 27 din 1879.) Presied. dice, cá societ. luandu actu de acést’a lege, este datóre a aretá sentimentele sale de gratitudine cátra guvernulu tierrei si cátra Domnitoriu. Se admite a se cere in acestu scopu o audientia A. S. Regale. D. secretariu generalu G. Sionu da apoi cetire reportului delegatiunei despre lucrurile si activitatea s’a. (Ilu vomu publicá in numerulu venitoriu.)

In Siedinti’a II dela 24 Maiu, la care au luat parte si membrii: Alecsandri Vasile, Hodosiu Ios., Maiorescu Titu, Urechia Vas. A. se comunica intre altele doue scrisori ale membriloru actuali d. Canonicu Cipariu si Dr. A. Fétu, in cari arata motivele ce-i impedeá a luá parte la sesiunea de faciá. D. Urechia inaintéza o colectiune de notitie bibliografice relative la tierile dunarene, adunate de d. comite de Marsy si oferite bibliotecei Academiei, care se primescu cu multamita predandu-se dlui Hasdeu spre a referí asupra ei. Se autorisa apoi delegatiunea a eliberá diurnele si spelele de transportu cá si in sesiune ordinara, remanendu, cá situatiunea generala a lucruriloru se se decida dupa revisiunea statuteloru: Fiindu la ordinea dilei alegerea comisiunei pentru revisiunea statuteloru se alegu cu majoritate de membri ai acestei comisiuni dnii, Odobescu, T. Maiorescu, A. Tr. Laurianu, V. Babesiu si P. S. Aurelianu. Urméza alegerea comisiunei pentru cercetarea raportului delegatiunei. Se alegu: dnii N. Cretulescu, N. Ionescu si A. Romanu.

Siedinti’a III dela 25. Maiu v. D. Pres. comunica adres’a dlui N. Densusianu, prin care tra-

mite copie de pre nise acte diplomatice, scrisori de ale Principiloru romani din Secl. XVIII, pe cari i le-a oferitu D. Colom. Thaly, membru alu Academiei de sciintie din Pest'a, care le-a decopiatu de pre originalele din archivulu statului Ungariei, éra altele din archivulu familiei Károlyi. — Se primescu cu multiamire. — D. Maniu propune: „Membrii Academiei fiindu pe viétia alesi Delegatiunea este invitata a chiamá pe toti membrii ei cari au figuratu dela infintierea societati acad. rom.“ — Acésta propunere — sustienuta de Dl. Babesiu — se primesce cu majoritate. La ordinea dilei: numirea comisiunii financiare pentru cercetarea computurilor si administratiunei fondurilor. Se procede la votu prin bilete si se alege cu majoritate dnii: Hodosiu, Ios. Caragianu si Stefanescu. Dlu Secret. gener. cerédu cá se se reguleze sarcin'a de Secret. ad hoc, care dupa statute trebuie se se alege anume pentru redactiunea proceselor verbale ale sesiunii, adunarea 'lu invita, cá se pórté dnialui acésta sarcina cá si in anulu tr. Presied. anuncia in fine, cá Domineca la 12 óre din di, membrii se voru aduná in localulu Academiei, de unde in corpore voru merge a se presentá Domnitoriului.

Siedinti'a IV dela 28 Maiu. D. Urechia ofera 14 carti daruite de d. de Rosny. Se primescu cu multiamire. Dlu Hasdeu da rezultatulu cercetarii sale asupr'a biografiei tieriloru danubiane de d. conte de Marsy, spunendu, cá este unu simplu catalogu, in care titlulu cartiloru nu totdeauna este scrisu in limb'a orig., ci in traductiune franceza, etc., opinéza a se pune la biblioteca. D. Urechia spune, cá d. conte n'a pusu conditiune la darulu seu. Se decide a se multiamidlui de Marsy pentru interessulu ce pórtá cátra Academi'a rom. — D-lu Odobescu propune a se alege d. Iarnicu (docentu de limbele romanice la univ. din Vien'a si professoru la scóla reala din Suburbiulu Leopoldstadt) de membru corresp. alu Acad. rom. si luandu-se in consideratiune, cá d. Iarnicu, care petrece de mai multu timpu in Bucuresci avédu misiunea d'a cunósce pre Romani, este in ajunulu plecarii sale, cere, cá alegerea se se faca imediatu, pentru cá d-s'a se póta veni in senulu nostru. Se admite cu umanitate. — D. I. Ghic'a, cere a se decide cumu se se faca multiamirea guvernului pentru legea relativa la Acad. Se decide a se face printr'o adresa cátra ministrulu instr. publ., care se fia interpretele Academiei pe langa puterea esecutiva si legislativa. — D-lu I. Ghic'a mai propune a se decide asupra cererii d-lui ministru de fiancie „cumu se se numéscá fabric'a de bani ce s'a infintiatu in Bucuresci“ (hotelu de moneta, — monetaria, banaria s. a.) Se nasce discussiune asupr'a cestiunii déca are se se urmeze dupa regulamentu, adeca a se tramite la sectiunea filologica, séu a se luá numai decátu in discussiune meritoria. Se decide a se discutá in fondu. Dupa ce mai toti membrii espressera parerile loro, Presiedintele, declarandu discussiunea terminata, constata cá sunt dóue propuneri, un'a a d-loru Romanu si Hasdeu pentru numirea „Banaria“, éra alt'a a d-loru Alessandri si Urechia, pentru numirea „Monetaria“, pune la votu mai antaú numirea „Banaria“ si, nefiindu sustienuta decátu de 3 vóturi, cade, apoi se pune la votu numirea „Monetaria“, care se primesce cu maioritate.

Din lips'a spatiului trebuie se intrerupemu aci referatulu despre siedinti'a a 5-a si 6-a dela 29 si 30 Maiu, in cari de altcumu nu s'a sulevatu nici o cestiune de mai mare importantia. Cestiunea cá óre sesiunea ordinara se se tiena la tótna séu nu, nu s'a decisu inca. In contra amanarei s'a disu, cá acést'a s'ar' face cu vatamarea concurentiloru la premiele puse la concursu si cu aglomerarea agendeloru sesiunei din anulu venitoriu. Din caus'a calduriloru celoru excesive siedintiele se tienu tardiu sér'a.

Discursulu deputatului Georgiu Popu

tienu in camer'a maghiara la 2 Maiu a. c. in contra proiectului de maghiarisare.

(Urmare si fine.)

Dupa aceste voui face cunoscuta, cu permissiunea on. camere pe scurtu, parerea ce o are poporulu romanu despre proiectulu de lege din discussiune si aci reflectezu mai antaú la petitiunile depuse la peciórele ínaltului tronu alu Maiestatii Sale de cátra deputatiunile bisericesci si consistoriale romane. Si aci trebuie inainte de tóte se rectificu erórea divulgata din partea mai multoru din deputati, cá adeca n'amu fi indreptatiti de a vorbi in numele poporului romanu. Fačia cu acestea declaru, cá suntemu carne din carnea natiunei romane, sange din sangele ei, sentimu do-

rerile si trebuintiele natiunei romane si cunóschemu opiniunea ei publica, pe care a-o comunicá ne sentimu datoru cá membri ai parlamentului.

E remarcabilu, onorata casa! cá pe timpulu, candu mersera episcopii si deputatiunile la Vien'a, opiniunea publica maghiara in pressa mai fara exceptiune ascriea procederea loro reactiunei. Si totusiu acésta procedere nu éra altuceva, decátu rezultatulu implinirii unei datorie dictata de instinctulu de conservare propria prin legile dumnediesci si naturale. Ne pare reu numai, cá pasulu Episcopiloru a remasu fara succesulu asteptatu.

Nu amu fi óre in dreptu, noi Romanii, din parte-ne a considerá proiectulu acést'a de lege, nu dicu cá unu opulu reactiunei, ci cá unu fetu alu mactimeii politiceii traditionale austriace „divide et impera“? Ve rogu se meditati despre acést'a.

Se vedemu inse ce contine petitiunea atátu de multu persecutata? Cá se fia cátu se póte de scurtu, nu voiescu se comentezu cuprinsulu ei, claru cá lumin'a sórelui, pentru cá fiecare cuventu, fiecare constructiune a ei este basata pe dreptatea si moral'a eterna. Eata ce dice acea petitiune dupa introducerea indatinata in alme'a a trei'a: (apoi cestesce alineatulu alu 3-lea si cele urmatóre péna la alu 12-lea din Representatiunea deputatiunei bisericeii gr. or. in caus'a proiectului de lege din cestiune. — A se vedé acésta Representatiune in „Gaz. Trans.“ Nr. 12 din anulu curentu.)

Declaratiunile ce le face numit'a Representatiune ar' poté se si le ia de directiva d. ministru de instructiune publica si ar' poté se cunósca din ele, cá fiacarui poporu trebuie se i se de instructiunea numai in limb'a s'a materna; afara de acést'a, potu se se petruna si cei mai mari patrioti maghiari de mactimele nu reactionarie, dér' patriotice, ce le contine acea petitiune.

Intr'aceea se binevoiti a nu privi petitiunea acést'a numai cá unu opulu prelatiloru si membriloru consistoriali subscrisi; ci intrég'a natiune romana fara deosebire de confessiune a primitu acea petitiune, indata ce a iesitu in publicitate, de a s'a, si o tiene si o va tiené de a s'a, impreuna chiaru si cu Romanii din Maramuresiu bantuiti de-o contrapetitiune inscenata, luandu afara numai cátiva renegati vili din Maramuresiu. Déca nu credeti, ve rogu, se faceti o proba si se-i puneti se voteze in publicu si in tóta ordinea.

Talmacindu-ve opiniunea publica a natiunei romane, tienu de o datoru a mea a observá cu privire la proiectulu de lege dela ordinea dilei, cá natiunea romana nici persecutiunile religiósé suferite in trecutu, nici aspiririle politice si nationale, ce le suferé in presentu, nu le ascrie natiunei maghiare cá atare, ci numai vointiei rele a siovinistiloru, cari se afla astadi la suprafácia si au in mana puterea de stat si cari hazardéza si risca totulu. Accentuezu de altmintrea, cá proiectulu de lege dela ordinea dilei nu contine nimicu nou, cáci este numai o repetitiune a politiceii de maghiarisare violenta dintre anii 1830 si 1840 imbracata natural-minte intr'unu costum mai modernu. Astadi siovinistii nu vorbescu pe fačia cá Kossuth odinóira in „Pesti Hirlep“: „Se ne grabimu, se ne grabimu! se maghiarisamu pe Croati, Romani si Sasi, cáci déca nu, ne prapadimu.“ Szechényi s'a vediatu apoi silitu de a moderá acést'a astfelu: „Se nu-i fortiamu cu sabia si focu, ci se-i primimu intre murii apertori ai constitutiunei nóstre, cá se ne priméscá si ei limb'a.“ Wesselényi invetiá intr'aceea in Transilvani'a: „Se damu drepturi de cetatiani numai aceloru Romani, cari se voru face maghiari.“

Tóte aceste sunt fapte istorice fórté instructive si instructive sunt si evenimentele din anii 1848 si 1849 ce au urmatu dupa ele si de Dumnedieu, cá se nu se repetiésca si aceste. Iosifu Madarász (intrerupendu-lu): Nu ne tememu. Georgiu Pop: Dta póte se nu te temi, cáci betranetiele nu sunt apte pentru participarea la lupte revolutionari, dér' patri'a si popórele sale trebuie so se téma.

In Transilvani'a diet'a dela 1842 a creatu unu proiecta de lege, asemenea acestui'a, ba inca si mai crudelu, care inse nu a primitu sanctiunea princiaru. E adeveratu, cá acelu proiectu de lege, dupa ideile de atunci a intratu cu usia cu totu in sanctuariulu nationalu si religiosu alu Romaniloru, decretandu, cá dupa unu timpu de 10 ani se se intrebuinteze exclusivu numai limb'a maghiara in biserici si ordonandu cá in scóli nu numai se fia obligatoriu si studiulu limbiei maghiare, dér' cá tóte studiele se se propuna numai in limb'a maghiara. Resultatulu a fostu, cá de o parte principele nu l'a sanctionatu, de alta parte inse, cá Episcopii au demonstratu si cá capitulu dela Blasiu a protestatu in contra acelui proiectu in terminii urmatori:

„Finis scholarum blasienisium, juxta benignam divorum Austriae imperatorum intentionem paternamque propensionem fuit: ut scholae istae essent institutum nationale, culturae morali, religiosae et literariae inter Valachos promovendae inservitum; et intime persuasi sumus, huic fini obtinendo nullum medium superesse aptius lingua valachica, utpote materna. Hoc medio usi fuere etiam majores nostri semper, utimurque hodie; hac lingua imbuti sacerdotes ac edocti scientias ad nobilem illum finem necessarias, ipsi etiam virtutem et religionem coluerunt. Est igitur evidens, linguam hanc e scholis blasienisibus nisi cum periculo morum ac religiositatibus, et quod nobis non minus dolorosum est, cum ruina

charae nationalitatis eliminare non posse. „Fatemur autem sincere, non tantum post decem annos, sed neque post decem secula, imo nullo unquam tempore nos nationemque nostram lege obligari posse, quae moribus ac religiositati periculum ac obicem, nationalitati vero ruinam paret ac interitum.“*)

Natiunea romana inse a disu la tóte aceste: „alios ego vidi ventos aliasque procellas“ (alte venturi, alte furtune au vediatu). Cáci noi Remanii ajunsu la consciint'a de noi cunóschemu trecutul nostru bogatu de lupte si suntemu cu totii convinsi, cá geniulu nostru bunu, cumu ne-a aperatu péna acuma de perire, cu tóte, cá nenumerate popóre barbare au navalitu cu furia ingrozitóre asupra nóstra, ne va aperá si in secululu alu 19-lea in secululu libertatii si alu uationalitatiloru de nimicirea ce se intentiuneza prin acestu proiectu de lege.

In luptele nóstre infinite vomu luá putere din istoria, in care invetiatiulu Bonfiniu, pe care l'a chiamatu din Itali'a Mathia Corvinulu, celu mai mare rege alu Ungariei, care a fostu Romanu de origine, spre a scrie istoria familiei sale de origine romana si a patriei sale, a scrisu cu spiritulu seu ageru:

„Coloniae, legionesque Romanae inter Barbaros obrutae, Romanam tandem linguam redolere videntur, et ne omnino eam deserant, ita reluctantur, ut non tantum pro vitae, quantum pro linguae incolunitate certasse videantur. Quis enim assiduas Sarmatorum inundationes et Gothorum, item Hunnorum, Vandalorum et Gepidarum eruptiones, Germanorum excursus et Longobardorum, si bene supputarit, non vehementer admiretur, servatae adhuc inter Dacos et Getas Romanae linguae vestigia.“**)

On. casa! Natiunea romana, fidela luptelor ei amare, pline de martiriu, dér' gloriósé, dice aperandusi, limb'a nationalitatea si religiunea: Noi limb'a nóstra, simbolulu si atributulu nationalitatii nóstre, religiunea si datinele nóstre nationale le amu mostenitu cá reliquie sacre dela stramosii nostri; ei au pazit'o si au conservat'o cu credintia prin neajunsele si miseri'a multoru seculu. si noi le vomu conservá fideli traditiuniloru, le vomu aperá si le vomu lasá descendentiloru nostri, cá nesce clenodie sacre. Si aceluia, care voiesce se ne impedece in acést'a, 'i dicemu cu strabunii nostri, „Hic niger est, hunc tu Romane caveto“ (acést'a e negru, de acést'a se te feresci Romane).

Eu inse repetu fačia cu acestu proiectu de lege protestulu susu citatu alu gloriosiloru mei strabuni;

„Fatemur autem sincere, non tantum post quatuor annos, sed neque post decem secula, imo nullo unquam tempore, nos nationemque nostram lege obligari posse, quae moribus ac religiositati periculum ac obicem, nationalitati vero ruinam paret ac interitum.“

Proiectulu de lege nu ilu primescu ci 'lu respingu cu indignatiune.

Comitele Andrassy.

„Nervele comitelui Andrassy sunt fórté alterate, domnulu ministru de esterne nu póta dormi nóptea, se plange, cá a ostenitu sub greutatea muncii celei grele, si cá ar' dori se se retraga la odihna. Numai datoru ilu mai retiene, cáci péna atunci voiesce se sté la postulu seu, péna ce va fi esecutatu tractatulu dela Berlinu, péna atunci si mai multu nu.“

Asemeni sciri se respundescu, scrie diuarulu opositiunalu „Magyarország“, din cercurile bine informate politice ale Vienei. Adeveratu, cá aceste sciri descriu lucrulu astfelu, cá si candu remanerea mai departe in postulu seu ar' depinde dela comitele Andrassy. Dér' se pare, cá nu e asia. Atátu in Budapest'a cátu si in Vien'a ne spune numit'a fóie, s'a latitu scirea, cá com. Andrassy se va retrage in curédu dela conducerea afacariloru straine si cá s'a si tractatu cu comitele Potocky, pentru cá se priméscá portofoliulu de esterne, dér'

*) In traducere romanésca: Scopulu scóloru din Blasiu, dupa intentiunea binevoitóre si dupa parintésca bunavointia a feritiloru imperatii Austriei a fostu, cá acéste scóle se fia institutu nationalu, care va nisú a promová cultur'a morala, religiósá si literara intre Romani, si suntemu tare convinsi, cá spre a ajunge acestu scopu nu este nici unu mediulocu mai acomodatú decátu limb'a romana, adeca cea materna. Totu de acestu mediulocu s'au folositu si stramosii nostri, de elu ne folosimu si noi astadi in acést'a limba au fostu adaptati preotii si au invetiatu sciintiele necesare spre acelu nobilu scopu, au si cultivatu virtutea si religiunea. Asia dér' este invederatu, cá acést'a limba nu se póte scote din scólele din Blasiu decátu cu pericululu moralitatiei si alu religiositatiei si ceea ce pentru noi nu mai puçinu durerosu cu ruina scumpei nostre nationalitati. „Dér' noi ve marturisimu „cu sinceritate, cá nu dupa diece ani, dera nici dupa diece ante „de ani, ba niciodata noi si natiunea nu potemu fi obligati prin „nici o lege, care ar' prepará periculu si pedica pentru moralitate „si pentru religiune, éra nationalitatiei ruina si perire.

**) Pe romanésce: Colonile si legiunile romane cuplesite intre barbari, se vede totusi, cá lim'a loro e asemene celei romane si cá se nu-o parasésca cu totulu, atata s'au luptatu, in cátu se pare, cá mai multu s'au luptatu pentru conservarea limbiei, decátu a vieticii. Cáci cine nu se va mirá cumplitu cá s'au conservatu urnele limbiei romane péna acuma, déca va luá in consideratiune inundat'unile neintrerupte ale Sarmatiloru si ale Gotiloru de asemenea napadirile Huriloru, Vándaliloru si Gepidiloru, ceteriariele Germaniloru si ale Longobardiloru.

fara rezultat. In urm'a acest'a va fi chiaru la Vien'a baronulu Haymerle, ambasadorulu austriacu dela Rom'a, cá se subsistuaie deocamdata pe comitele Andrásy, care merge in congediu.

In totu casulu positiunea comitelui Andrásy este sdrcinuta de candu cu conventiunea privitoare la Novibazar. A servi la doi domni nu-i va fi posibilu nici elasticului Andrásy, de aceea va trebui se se retraga. Partid'a militara fara de aceea de multu nu mai e multiamita cu elu si acuma candu se cõe marele planu alu ocuparei Albaiei, Andrásy 'i sta numai in cale.

Revista sinodala.

Sibiu 1 Maiu st. v.

(Urmare si fine.)

Atrei'a interpellatiune a dep. Dr. N. Pop, suna: 1. Ce este caus'a traganarii, atatu de pagubitore pentru archidiecea' a nóstra, a punerei in lucrare a arondarei protopresbiteratoru? 2. Are de cugetu consistoriulu archidieceanu a pune in lucrare acestu conclusu sinodalu? — Presidiulu raspunde imediatu la acest'a interpellatiune si desfasurandu stadiulu in care se afla cestiunea arondarei protopopiateloru arata, cá arondarea nu se póte face, din cauza, cá proiectulu de arondare asternutu congressului nu este inca incuviintiatu. Consistoriulu a ingrijitu si pëna acum'a, cá acolo, unde necesitatea este suprema, protopresbiteratul se se intregesca, si va cautá si in viitoriu, cá organismulu administrativu se nu suferè prin traganarea arondarei protopopiateloru.

Obiectulu organizarii si intregirei protopopiateleora fiindu de cea mai mare insemnatate pentru mersulu regulatu alu administratiunii archidieceane, de aceea se cercetamu starea actuala a archidiecesei cumu este ea in realitate in privinti'a organizatiunii si administratiunii, si vomu vedé, cá si in privinti'a acest'a stamu multu mai reu, decâtu diecesele suffragane. — In archidiecea sunt 41 de protopopiate, dintre acestea 20 sunt ocupate cu protopopi definitivi, eara 21 cu administratori. — In dieces'a Aradului sunt cu Oradia cu totu 18 protopopiate, care sunt ocupate de 15 protopopi si 3 Administratori. — In dieces'a Caransiebesului sunt 10 protopopiate, cu 9 protopopi si numai unu administratoru.

Despre suferintiile administratiunii s'ar' fi convinsu de multu capateniile de susu, deca, s'ar' fi facutu visitatiuni canonice séu de arhiepiscopu, séu de vreunu membru impartialu dreptu si afabilu alu consistoriulu prin tóta archidiecea. Ochii stapanului facu mai multu, decâtu urechile, dice pro-verbialu. Cátu suferè biserica, scól'a, in ce decaden- tãtia a ajunsu religiositatea si moralitatea intre poporulu credintiosu archidieceanu prin traganarea acest'a nejustificabila a neintregirei protopresbiteratoru, ne voru spune adi mane strainii.

Respunsulu capului bisericeii claru si limpede este: Unde arondarea nu impedece si unde va cere necesitatea se voru intregi protopresbiteratele, — Arondarea vedemu, cá nu impedece pe celelalte diecese, cumu se impedece dér' pe archidiecea de asi intregi fara amenare protopresbiteratele vacante? Arondarea dupa conclusulu congressului din tómu'a trecuta si dupa proiectulu pentru arondare, apoi conformu conclusulu congressului din anulu 1870, atinge numai 2—3 protopopiate, cari s'au impartite, éra la unele din celelalte, li se jëu numai câte un'a dóue comune, cari nu impedece intregirea nici intr'unu chipu. Necesitatea absoluta o demustra starea cea anormala, cá dupa cumu amu aratatu mai susu din 41 protopresbiterate 21 di dóuediecei si unulu sunt vacante si se administréza cá vai de ele. Se intréba ómenii, intr'adeveru cu dreptu cuventu, care e caus'a neintregirii protopresbiteratoru acestor'a? Se raspunde: Capulu bisericeii a opritu intregirea in anulu 1875. De ce? Pentru cá vrea se-si cunósca ómenii pentru acestu oficiu, — cá si candu protopopi ar' fi functionarii sei proprii si nu organe administrative ale bisericeii si cá si candu mai bunu de átu administratorii actuali nu are. Atunci pentru ce nu ii intaresce pe aceia de protopopi definitivi, séu pentru ce nu se seversiescu alergerile de protopopi in intiesulu legiloru bisericesci, cari le avem? Multu póte face unu protopopu harnicu cu anima curata. Dela unu administratoru nu poti asteptá esactitate si rigorositate, pentru cá-si perde popularitatea, ci numai tandalitari si nici unu progressu. Éra dela acelea administrari, ce s'au incarcatu pe numerii unoru protopopi, cari nu-si potura visitá cumu se cade nici comunele

protopopiatulu loru propriu, ce se mai astepti; cumu isi voru poté visitá si protopopiatele cele administrate? Cunóschemu protopopiate, care, fiindu mai inainte in buna stare, s'au datu spre administrare unoru ómeni betrani, pe cari nu i-au iertatu betranetiile si slabitiunile se visiteze bisericele, scólele si comunele de mai multi ani de dile si au ajunsu, cá vai de ele; poporulu a cerutu prin sinodulu protopopescu la consistoriu de 3—4 ori intregirea protopopiatulu, dér' inzadaru. Consistoriulu se face, cá n'au de, nu vede. Dormu tóte, cá greulu pamentului, din cauza, cá capulu bisericeii vrea se faca studii antropologice si psihice pe cont'a protopopiateloru. In generalu, cumcá prin administratori suferè biserica si scól'a sunt dovéda hotaririle sínódeloru archidieceane de sub Nr. 112/1876, N. 140/1877 si N. 117/1878. De aceea s'a hotaritu prin sínódele archidieceane din anulu 1875 sub N. 97 si din anulu 1877 sub 96 se se intregesca protopresbiteratele. Printr'unu conclusu s'a hotaritu, cá administratori protopresbiterali se nu mai fia, prin altulu s'a decisu incompatibilitatea oficiiloru, si totusiu numai facia de dóue persóne in tóta archidiecea s'a observatu cu tóta rigórea, altii pórtu oficiulu consistorialu si protopresbiterialu, altulu e parochu, administratoru protopopescu si archivariu consistorialu, altulu professoru seminariulu si duhovnicu. Poporulu se va disgustá cu totulu de constitutiune, vedindu ce se intempla cu legile. Se astépta dóra din partea capulu bisericescu si din a consistoriulu, cá necesitatea se fia reclamata cu larma mare? Acést'a va urmá, cá mane, prin nevoile cele mari ce le voru descoperi inspectorii scolari ai regimului. Caus'a, cá nu s'a intemplatu si pëna acuma larma, e ademenirea administratoriloru protopopesci si tacerea de nevoile, cari sunt Intetirea intregirei protopopiateloru o silesce si introducerea limbei maghiare in scólele nóstre poporale. Scólele, la cari nu s'a vedutu si nu se vede inspectoru de scóle confessionalu, se voru preface in scóle comunale. Pëna acuma inspectorulu regimului n'a cercetatu cu tóta rigórea scólele confessionale, acumu dupa legea cea nóua are o sfera mai larga si datorii mai multe, dér' si drepturi mai mari peste scolele confessionale, de aceea le va si onorá cu presentia s'a multu mai desu, cá pëna aci. Elu va afiá multe neorenduili in scólele nóstre si va inscená multe necazuri. Deci e tare de lipsa se avemu pastori buni si dibaci, candu intra lupulu in staululu oiloru. Cei ce au urechi de auditu se auda pëna nu-i pré tardiu.

Pe lënga relele si neajunsurile insirate se petrecu chiaru in centru lucruri, cari n'ar' trebú se se intemple. Popescu si Hanea s'au departatu cei dreptu din protopopiate pe bas'a legii de incompatibilitate, care se pare a fi fostu adusa mai numai cu respectu la densii. Dér' ce se intempla? Protopopiatulu lui Hania se da lui Tom'a cá administratoru, care este archivariu consistorialu si parochu la pórt'a Turnului, déra apoi nu se duce se siéda in parochia s'a, ci siéde in cetate in strad'a Poplacei celei mari si bietii parochiani, cauta se vina pëna la elu in cetate, candu ilu chiama la servitiu. Protopopiatulu lui Popescu mai antainu l'a datu lui S. P. B., éra dupa ce a reposatu acestu barbatu a denumitu consistoriulu administratore pe consistorialistulu Moise Lazaru. In totu protopopiatulu n'a aflatu consistoriulu nici unu parochu capabilu, care se póta administrá acestu protopopiatu. Asia a datu protopopiatulu Dobrei lui Papiu se-lu administrezé, si elu este protopopu la Deva. Ioanu Gallu protopopulu Zlatnei inferióre administrezé si protopopiatulu Zlatnei superióre. Iosifu Baracu protopopulu I-alu Brasiovului este administratoru peste protopopiatulu Branului. Aceste sunt totu lucruri, cari n'ar' trebú se fia.

Organismulu administrativu din caus'a traganarii si neintregirii protopopiateloru a suferitu si suferè fórtè multu. Consistoriulu nu si-a facutu datorii'a faciá de intregirea protopopiateloru vacante, cá amu vedutu, cá chiaru si in anulu acest'a au cerutu credintiosii din protopopiatulu Turdei superióre, se le intarésca pe administratorulu Siagáu de protopopu, apoi Mercurenii si alte protopopiate n'au cerutu se le reguleze odata protopopiatulu? Fieresce, cá in in confusiune este fórtè bine a domni. Nu i nici o pedeca arondarea, cá se nu se póta intregi protopopiatele, alte sunt causele, pentru care nu se grabescu parintii dela consistoriu cu intregirea protopopiateloru vacante. Sunt administratori si de cate 12 ani si mai bine. —

De 10 ani, de candu avemu constitutiune bisericesca, inca pëna in diu'a de astadi nu s'au regulatu tacele protopopiloru, asia incatu iea care cátu 'i place, de unde se si audu din tóte partile

plangeri si ar' fi tare de doritu, cá se se reguleze odata tóte competintiele protopopiloru, cá se scia bietulu poporu ce are se platésca, cá se nu mai fia espusu la atâtea neajunsuri, cá pëna acuma. O singura interpellare i s'a fucutu inca acumu 9 ani presidiulu sinodulu archidieceanu, cá cine este responsabilu pentru cununia, parochulu, séu protopopulu si cátu are se ié pentru o carte de cununia, dér' pëna in diu'a de astadi nu s'a respunsu la acea interpellatiune.

Multe ar' mai fi inca de observatu si criticatu. De ar' cautá inse sínódele nóstre se reguleze celu puçinu cestiunile, câte le-amu atinsu in acésta Revista si totusiu ar' fi fórtè bine. Ne trebuiescu inainte de tóte ómeni, cari se se consacreze din totu sufletulu numai pentru binele bisericeii si alu scólei. Numai cunósçendu-se si de aturandu-se cu abnegare tóte relele existente va poté prosperá archidiecea' a nóstra in tóte privintiele. A. St.

Lugosiu, 7 Iuniu 1879.

Episcopi'a si capitulu catedralu, Clerulu si poporulu diecesei Lugosiulu, orasiulu Lugosiu si intregu comitatulu Carasiulu e in doliu, cáci a perdutu celu mai vechiu si inteligentu consiliariu, pe radiemulu auctoritativu, pe membrulu si barbatulu celu mai pretiuitu si stimatu alu seu; — pe Illustrisimulu d. Canonicu Lectoru, abate si Prelatu Pontificiu Michailu candu - va Nagy, care dupa suferintiia indelungata, parasindu viéti'a pamentésca in 5 Iuniu a. c., si-a redatu nobilulu seu sufletu creatórelui. — S'a dusu la cele eterne, a gatatu cursulu seu! fia-ne iertatu inse cá intru memoria repausatulu in domnulu se insemnamu in câteva lineamente biografi'a distinsulu repausatu Densulu s'a nascutu la an. 1817 in comun'a Mof-tinu-micu in comitatulu Sutamarelui, avendu de parinte pe Gregoriu Nagy preotu in acea comana. Dupa absolvarea scóleloru gimnasiale in Careiunare si la Liceulu din Oradea, fú primitu in seminariulu clericale din Oradea mare, de unde dupa absolvarea eminenta a cursulu teologicu fu dispusu de professoru la scólele romanesci din Beiusiu, in care calitate, asudandu in restempu de 4 ani intru crescerea tenerimei, s'a dispusu de parochu in Er-Tarcsa si apoi in Tereamu. — Cu ocasiunea reorganizarii gimnasiulu din Beiusiu parasindu serviciulu pastoralu, éra si fuse rechematu la acelu gimnasiu, unde cá professoru ord. de limba si literatura romana si germana a mai petrecutu 2 ani, candu pentru perfect'a cunoascintia a limbeloru romane latina, germana, si ungara, si pentru eminentele sale cualitati sciintifice si sociale la infintiarea diecesei Lugosiulu 1855, de cátra Episcopulu órecandu Ales. Dobra i-s'a concreditu in diecesa sarcin'a cea grea de secretariu episcopescu, si in 15 Ianuariu 1857 s'a denumitu de canonicu Lectoru. Nici scaunulu patriarchalu din Rom'a nu trecuse cu vederea meritele repausatulu in Domnulu, cáci in 1868 'lu denumí de Prelatu Domesticu alu seu, — si guvernulu Tieri pentru meritele sale pe terenulu vietiei publice bisericesci si civile in 1874 'lu daruise cu titul'a de Archimandritu Abate dela N. Almád. — In decursulu activitatii sale cá canonicu capitulariu la 1870 si 1874 s'a alesu de Vic. gen. capitulariu si cá atare a aretatu unu talentu administrativu de acela, care stralucesce intru iubirea supusiloru si prompt'a guvernare. — In decursu de 39 de ani asia dicandu a lucratu cu activitate neobosita pe terenulu bisericescu si civilu si in tóte directiunile a manifestatu caractere si insusiri de barbatu cu talentu escelentu, cu spiritu viu, cu cultura sociala superióra. — Cá romana a deveratu tempu indelungatu a fostu presedintele Casinei romane din locu, conducétoriulu miscariloru nationale, — cá cetatia nu unu factoru principalu in administratiunea trebiloru celoru mai grele comitatense, cá dignitariu bisericescu esemplariulu virtutiloru a deveratu preotiesci, — consiliariu deschisu alu Episcopiei, omu cu caracteru si sufletu nobilu, flórea comitatulu si a diecesei sale, auctoritatea Capitulu si frumosietia clerulu.

Si deca pentru calitatile sale eminente in viéti'a s'a si-a castigatu stim'a si respectulu din partea societatei ómeniloru, acésta mai cu deosebire s'a manifestatu la actulu inmormentarii neuitatulu repausatu, indeplinitu la 6 Iuniu a. c. in biserica catedrala gr. cat. din locu de cátra Présantitulu Episcopu Victoru Mihaly cu asistinti'a membriloru Capitulari si a preotimei centrale si diecesane din vecinatate. Nu éra oficiu, nu reuniune, nu institutu de invetiamentu, nu diferentia de

clasa, religiune si nationalitate, care de buna voia se nu fia fostu reprezentatu la acestu actu ultimu funebralu in corpore si in doliu, cá toti se dé acestuia iubitu si onoratu de toti in vieatia ultim'a onóre, cá toti se marturisésca cu Illustr. Archiereulu, care a tienutu discursulu funebralu, cá in celu repausatu a perdutu pre amiculu sinceru si iubitu, pre barbatulu celu mai stimatu, si demnu alu clerului si poporului, — se dica, cá se-i fia tierin'a usióra si memori'a in eternu binecuvantata!

Nesmintitu, cá perderea repausatului o vá senti mai tare consiliulu episcopescu, — cáci va fi greu a suplini locul de vacantia in acela cu unu barbatu asemenea celui in d-lu repausatu, ne — place inse a crede, cá Illustrulu Archiereu vá cunósce si vá si voi, cá intru complinirea scaunului canonicalu vacantu vá fi cu privire nu numai la nescari impregiarari teoretice, ci in interessulu diecesei va propune denumirea unui omu cu sciintia, esperiintia administrativa, cu caracteru resolutu si deschisu, — si vá sci affá calea, vá fi cu considerare la meritele adeverate, la fatigiale prestate, la justele dorintie ale clerului din diecesa si la proportiunea intre atare dignitariu si numerulu parochieloru din partile diecesei, cáci astu modu se crede a se conservá auctoritatea scaunului episcopescu si intielegerea buna intre frati. Se dé D-dieu totu binele ce speramu!

Brasiovu 30 Maiu st. v.

(Siedinti'a literaria a societatii de lectura a studentiloru rom.) Spre a-si ajunge unu studentu chiamarea s'a, spre a pune o basa sigura viitoriului seu, se pretinde dela densulu, cá pe langa cultur'a generala si pregatitóre primita in scóla, se-si mai insusiésca si alte cunoscintie intregitóre pe calea privata. Se pretinde adeca, cá elu se-si eserceze puterile sale spiritali catu se póte mai multu, cá astfelu se aiba curagiulu cunoscintieloru sale, si se fia aptu a esi in publicitate (lume). Acestu scopu se póte ajunge mai cu succesu prin societati de lectura. O atare societate constituiescu si studentii gimnasiunului rom. din Brasiovu. Esistinti'a acesteia si inca in flóre si in putere, cu deosebire in acestu anu, s'a manifestatu de ajunsu. O noua proba de viatia si de sperantia am avut cu ocaziunea „Siedintiei literarie“ din 27 Maiu (8 Iuniu) a.c. tienuta in sal'a gimnasiunului. Unu publicu fórte numerosu si alesu a binevoitu a asistá la incercarile tinerimei studiósse. Dupa unu discursu de deschidere rostitu de presiedintela societatii d. prof. Nicol. Piltia, urmá nemijlocitu, interessant'a si frumós'a disertatiune: „Liberarea Ardealului de sub jugulu turcescu“ lucrata de octavanulu Ionu C. Pantiu. Pe cátu de mare era interessulu, pe atátu de frumosu a fostu succesulu, ce l'a avutu disertatorulu, corespundiendu pe deplinu publicului. — Septimanulu Iuliu Mera prin declamatiunea poesiei „Penesiu Curcanulu“ a datu o buna dovada despre talentulu seu declamatoricu. — Controversa „Depinde omulu de sórte séu omulu isi face sórtea“ n'a urmatu in modulu aratatu in Nr. trecut, cáci unu casu greu de morbu opri pe Octavanulu George Ciurcu de a desbate partea sa. Aceasta parte a fostu desbatuta de I. Mera*, ear' a 2-a parte de septem. Chirilulu Vulcanu. Cu multe argumente si probe a fostu sustienuta fiecare parte. Disertatiunea „Comerciulu in timpulu modernu“, lucrata de stud. de cl. III comere., a facutu o frumós'a impressiune in publiculu ascultatoriu. Nu cu mai puçinu focu si inspiratiune a vorbitu septim. D. Stefan despre „Iubirea de patria.“ Poesi'a „Resbunarea sióreciloru séu mórtea lui Sion“ declamata de octavanulu Ion Micu, a servitu declamatorului spre a 'si arata frumosulu talentu ce ilu posede. Voiosiea tuturor, aplausele prelungite dau o proba destulu de evidenta despre successulu declamatiunei. Totu cu acelasu successu fura esecutate cele 2 coruri „Vocea lui Iancu“ si „Desteaptate Romane.“ Dupa fiecare punctu din programa publiculu erupse in aplause. — Esprimandu-ne multiamit'a, recomandamu societatii aceeaasi activitate si in viitoriu, si in numele ei multiamimu publiculu brasioveanu pentru interessulu si sprijinulu caldurosu aratatu la diferite ocaziuni, façia de numit'a societate.

Diverse.

(Necrologu.) In Aradu a repausatu in 27 Maiu st. v. a. c. Domnulu Michailu Cucubá de Teiusi, functionariu alu comitatului Aradu in timpu de mai multe decenie, dupa unu siru lungu de fapte bune, in etate de 82 de ani. Fia-i tierin'a usióra si memori'a binecuvantatu!

(Napórc'a séu cnut'a in Ungari'a) Din cerculu superioru alu comitatului Torna se scrie catra diariulu maghiaru „Függ. Hirlap“, cá judele cercualu de acolo a inchisu cativa feciori

pentru cá s'au batutu. Inainte de ai ascultá ii lasá trei dile se flamandiesca: apoi facú judecata, si unuia dintre feciorii, cari s'au batutu, 'i trase dóuedeci si cinci de corbace, éra celorlalti câte dóuedeci. Acésta procedura pe cátu de nelegala, pe atátu si de brutala a produsu mare sensatiune si iritatiune in totu tienutulu.

(Ce consuma Budapest'a.) Dintr'unu registru, care contine cele ce s'au consumatu in capital'a Ungariei in 1878, aflamu urmatórele: 55890 vite, 65369 vitiei, 27325 oi, 52133 miei, 4419 burlinci, 116005 porci si 8436 maii metriche de alt'a carne. Aici firesce nu sunt socotite paserile, venatulu s. a. de care se adusera in anulu 1878: 517270 curcane si gasce, 282421 ratie, 2,021.208 gaini (pui) si porumbi, 145 cerbi si cerbóice, 161 porci selbatici, 789 caprióre, 41,069 iepuri, 2995 fasani, 1020 diferite paseri, 7727 gasce si ratie selbatice, 35989 prepelitie si 2460 chilogramme carne selbatica. Beutura s'a consumatu: 225799 hectolitre de vinu, 92745 hectolitre de bere, 16 hectolitre de pelinu, 21594 hectolitre de mustu, 180 hectolitre de licheru, mai incolo 42219 hectolitre de otieta de vinu. Dare pentru consumu luá capital'a in anulu 1878, 507474 fl. 71 1/2 cr. Totusi contributiunea de consumu din 1872 facú 616195 fl. Cumu se vede din datele iusirate capital'a Ungariei are unu stomacu destulu de bunu.

(Vocea consciintiei.) In siedinti'a din urma a societatii generale de asigurantia maghiara venira inainte dóue casuri interesante. Directiunea societatii primí din Brún o epistola anonima cu 1100 fl., in care tramitatoriulu impartasesce, cá elu acumu cátiva ani prin date false a pagubitu societatea. Se numai cerceteze mai departe lucrulu, se accepteze banii, cá consciintia sa nui dá nicidecumu pace. Alu doilea casu nui mai puçinu interesantu. Acumu 8 ani arse o casa in Köfách langa Gratz si societatea platí desdaunare 197 fl. Mai tardiu fú prinsu tatiunariulu si condamnatu. Acést'a 'si castigá in prinsóre cu lucrulu 200 fl. si sum'a acést'a o tramise proprietariulu casei respective, care la rândulu seu comunicá autoritatiloru, cá elu a primitu sum'a acést'a dela condemnatu, dér elu fú de multu despagubitu de societate. Autoritatile tramisera banii societatii.

(Eruptiunea muntelui Etn'a.) Muntele Etn'a éra a inceputu a aruncá focu. Eata ce i se scrie despre acést'a diariulu „Augsburger allg. Ztg“ din Messin'a 29 Maiu: In 26 a eruptu muntele pe cóst'a nordvestica, dintre Bronto si Randazzo, nouru grosi de fumu acoperiau colosulu celu giganticu, in alu carui interna odihnescu spiritele descatusiate ale focului. Giuru impregiaru pëna la Taormin'a si Catani'a resuná pamentulu si o rostogolire neintrerupta, cá tunetulu unei tempestati pe sub pamentu, inspaimanta locuitorii intregului tienutu. Sér'a in 27 Maiu se deschisera pe cóst'a de cátra Redimonte, asiadér' mai spre nordostu, doi crateri noi, cari aruncara colonele loru de focu pëna susu in aeru. In nóptea de 27 spre 28 incepú muntele a arunca din tóte gurile sale infricosiate masse de cenusie, cari batute de unu ventu sudvesticu se versara peste campiele Siciliei orientale si acoperira cu unu pravu meruntu metalicu totu tienutulu pëna la Mesin'a si peste senulu de Givia, inca si Calabri'a. Patur'a de cenusia ce cadíu josu facea in Messina abia dóue linii in Taormina cadíu pëna la doi policari, in Randazzo si Linguaglossa pëna la dóue urme. Din locurile ultime locuitorii si incepura a fugi cu averile loru, de frica, cá norii cei negrii de cenusie ar' poté versá si mai multa cenusia si ar' poté ingropá orasiielele acestea. In 28 nu s'a vedíutu nici o parte a muntelui, care éra imbracatu cu nori intunecati si de abia potea se strabata o lumina slaba dela sóre pe pamentu prin aerulu, care éra plinu de cenusia. In 28 séra pe la 9 óre se limpedi deodata muntele si o privire minunata li se infaciósia privitoriloru dela Taormina, cari venisera cu gramad'a din Messin'a si din Catani'a. Din cele dóue guri, cari se formasera in 27 sér'a, mai éra numai un'a in activitate, care varsá neintreruptu colonne inalte de focu. In punctulu eruptiunii celei d'antaie se formasera trei crateri, dintre cari celu din mediulocu se parea a fi celu mai turbatu, pe candu celu din susu si celu din josu se pareau mai puçinu insemnate. In 29 diminéti'a muntele éra éra imbracatu in nouru grosi de fumu, si éra peste potintia, de a affá ceva mai de aprópe. Tunetulu, duruirea si gomearea se audira necurmatu, desi intr'o mesura ceva mai mica, si tóte aratau, cá eruptiunea este inca in tóta activitatea s'a. Ploi'a de cenusia s'a mai

muiatu si va deveni, credu, din ce in ce totu slaba. Astfelu de fenomene forméza peria prima a unei eruptiuni, dupa care urméza peria a dóu'a, cu care se varsa lav'a cu tóta puterea grandiósa.

Sciri ultime.

In Berlinu s'a serbatu la 11 Iuniu nunt'a argintu a imperatului si imperatesei Germaniei, intielege cu mare pompa. Russi'a a tramisu o mai multe deputatiuni la Berlinu pentru felicitati in frunte cu marii principi Alexi si Mihailu.

Adunariile de revisuire in mane au finitu verificariile deputatiloru si constituitu. De presiedinte alu Senatului fú ad. Bozianu, ear' de presiedinte alu Cam. d. Rosetti.

Anunciu.

Subscri'a aduce prin acést'a la cunoscintia publicu, cá inaltulu Ministeriu ungurescu regu de Culte si Instructiune publica prin emisulu de dato 16 Aprilie 1879 Na. 9011 de nou a taritu institutulu meu de fetitie — ce esista in anulu 1854 in Brasiovu — cá institutu publicu intielesulu legiloru celoru nóue pentru instructiune

Aducédu acést'a la cunoscintia on. publicu, permitu a publicá program'a institutului meu dupa cum urméza:

Programa de sciintiele

ce se predau in

INSTITUTULU VAUTIEI

care esista de 23 de ani
IN BRASIOVU.

Limbele obligatorie.

Germana.	S C I I N T I E L E.	
Franceza.	Religiunea.	Istori'a natura.
Romana.	Istori'a.	Arithmetic'a.
Ungara.	Geografi'a	Caligrafi'a.
	Physic'a	

Lucrulu de mana;
croire dupa mesura.

Facultative.

Piano.	Jocu.	Limb'a englesu
Music'a vocala.	Gimnastic'a.	Limb'a italiana
Desemnu.	Notatiune.	

Pretiuulu pentru o eleva

pe unu anu 60 galbini, — de platitu pe unu jumetatu inainte. — Doctorulu si medicamentele se platescu separatu.

L I N G E R I A.

6 camasi.	2 prosópe.	1 pahar.
6 fuste.	2 serviette.	1 ceasca de cafe.
6 p. ciorapi.	4 camisáne.	1 matraza.
4 cearseafuri.	4 scufe.	2 perine.
4 facia de perina.	1 tachima.	1 cuvertura.

NB. Esamenele incepu la 3 Iuliu si duréza 8 dila. Obiectelo se propunu in limb'a materna a elevu respective.

2—2

Henriette Vautier.

Pretiurile piatiei

din 13 Iuniu st. n. 1879.

	Hectolitru.	fl. cr.	Hectolitru.
Granu	fruntea . . .	5.70	Mazerea
	mediulocu . . .	5.30	Linteza
	de diosu . . .	5.—	Fasolea
Mestecatu		3.40	Cartofi
Secara	fromós'a . . .	3.40	Sementia de inu . . .
	de mediulocu . . .	3.10	„ de cânepa . . .
Ordiulu	frumosu . . .	3.55	1 Chilo.
	de mediulocu . . .	3.40	Carne de vita . . .
Ovesulu	frumosu . . .	2.50	„ de rimatoriu . . .
	de mediulocu . . .	2.40	„ de berbece . . .
Porumbulu		3.55	100 Chilo.
Meiu		4.75	Seu de vita prospetu . .
Hrisca		—	„ „ „ topitu . . .

Cursulu la burs'a de Viena

din 13 Iuniu st. n. 1879.

5% Rent'a charthia (Metalliches) . . .	67.15	Oblig. rurale ungare . . .
5% Rent'a-argintu (impromutu nationalu) . . .	68.—	„ „ Banat-Timis . . .
Losurile din 1860 . . .	126 20	„ „ transilvane . . .
Actiunile bancei nation. . .	830.—	„ „ croato-slav . . .
„ instit. de creditu . . .	264.40	Argintulu in marfuri . . .
Londr'a, 3 luni . . .	116.40	Galbini imperatesci . . .
		Napoleon'd'ori . . .
		Marci 100 imp. germ. . .

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

Tipograf'a: Ioane Gött si fiin Henricu.

*) Fiecare tema pentru astfelu de ocaziuni se luca de cátra mai multi membri ca la casu de este unulu bolnavu celalalu se lu substituaie.